

Т. Д. Лисько,

кандидат юридичних наук

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0550-5740>

Б. С. Літвінчук,

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: danad7903@gmail.com

Метою наукового дослідження є здійснення кримінально-правового аналізу складу кримінального правопорушення «Колабораційна діяльність» (ст. 111-1 КК України) та дослідження судової практики застосування вказаної норми. **Методи дослідження:** при здійсненні наукового дослідження використовувались загальні методи функціонального, системного, структурного аналізу, систематизація та узагальнення. **Результати:** авторами проведено кримінально-правовий аналіз складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 111-1 КК України, досліджено судову практику застосування аналізованої норми кримінального закону. **Обговорення:** авторами досліджено особливості колабораціонізму в Україні; встановлено значення новели кримінального закону про відповідальність за колабораційну діяльність; проаналізовано склад кримінального правопорушення та практику застосування ст. 111-1 КК України.

Ключові слова: колабораційна діяльність; колаборант; воєнний стан; кримінальна відповідальність.

Постановка проблеми та її актуальність. У зв'язку зі збройною агресією та повномасштабним вторгненням російської федерації в нашу державу питання кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність набуває особливо важливого значення. Це зумовлено тим, що окремі громадяни України сприяли та досі продовжують сприяти російській федерації у веденні агресивної війни. Також є громадяни, які намагаються займати посади у незаконних органах влади на тимчасово окупованій території. Тому наразі особливо актуальним є питання щодо з'ясування особливостей нового складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 111-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Дослідженню колабораційної діяльності у

юридичній літературі приділено достатньо уваги. Їх вивчали, зокрема, такі вчені як О. Ілларіонов, О. Кравчук, М. Бондаренко, В. Кубальський, А. Політова, М. Рубашенко, І. Сказко, В. Навроцький, Л. Брич, Т. Заболотна, Б. Ковальов, В. Кучер, Т. Пентер та інші.

Метою статті є здійснення кримінально-правового аналізу складу кримінального правопорушення «Колабораційна діяльність» (ст. 111-1 КК України) та дослідження судової практики застосування вказаної норми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині наша держава проживає надзвичайно тяжкі та болючі моменти у зв'язку зі збройною агресією, яку розпочала російська федерація. Проте, незважаючи на максимально велику згуртованість суспільства задля досягнення якнайшвидшої перемоги України, є й такі громадяни,

які підтримують державу-агресора, займають посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території, здійснюють публічні заклики до проведення незаконних виборів та/або референдумів на тимчасово окупованій території та щиро чекають «руській мір». Підтримуємо позицію законодавця щодо встановлення кримінальної відповідальності за вчинення таких дій.

Термін «колабораціонізм» (у перекладі з французької *collaboration* – співробітництво) використовують для означення добровільної співпраці (на противагу вимушеній) окремих груп чи прошарків населення окупованих територій з окупантами. Поняття «колабораціонізм» виникло під час Другої світової війни, визначалось як співпраця в роки німецької окупації громадян Європи з окупаційною владою фашистської Німеччини.

В теорії кримінального права можна віднайти різні трактування терміну «колабораціонізм». Зокрема, О. Ілларіонов вважає, що під колабораціонізмом мається на увазі усвідомлене, добровільне й умисне співробітництво громадянина України з ворогом (окупантом, крайною-агресором тощо), в його інтересах і на шкоду своїй державі (в політичній, інформаційній, економічній та інших сферах) [1, с. 4]. І. Дерейко визначає колабораціонізм як добровільну співпрацю (на противагу вимушеній праці) окремих груп чи прошарків населення окупованих територій з окупантами. Він називає такі види колабораціонізму: побутовий, адміністративний, економічний, військовий, політичний та військово-політичний [2, с. 312]. О. Гісем та О. Мартинюк вважають що, колабораціонізм – явище, яке означає співпрацю урядів, окремих осіб з окупантами, а колабораціоністами, за означенням цих авторів, є особи, які співпрацювали з окупаційною владою [3, с. 56].

М. Рубашенко вважає, що відповідальність за колабораціонізм уже передбачена (криміналізована) у складі такого злочину, як державна зрада, а тому запровадження нової (самостійної) форми такого діяння призведе до плутанини [4, с. 300].

Проте, з 24 лютого 2022 року, тобто з початку повномасштабного вторгнення росії та після

видання Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [5] стало зрозуміло, що зросла потреба у кримінально-правовому регулюванні колабораційної діяльності, яка почала активно здійснюватися на території України. Тому цілком логічним було прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 3 березня 2022 року [6], яким було доповнено КК України статтею 111-1 «Колабораційна діяльність».

Статтю 111-1 КК України включено до розділу I Особливої частини КК України «Злочини проти основ національної безпеки України». Тому можемо стверджувати, що об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК України, є основи національної безпеки України, а в ч. 8 ст. 111-1 КК України додатковим об'єктом є життя і здоров'я людей та право власності. Об'єктивну сторону колабораційної діяльності становлять діяння, передбачені ч. 1-8 ст. 111-1 КК України. Наприклад, це можуть бути такі дії, як публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора (ч. 1 ст. 111-1 КК України), добровільне зайняття громадянином України посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора (ч. 2 ст. 111-1 КК України), організація та проведення заходів політичного характеру, здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку держави-агресора (ч. 6 ст. 111-1 КК України), добровільне зайняття громадянином України посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території, а також добровільна участь громадянина України в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, створених на тимчасово

окупованій території (ч. 7 ст. 111-1 КК України) [7].

Суб'єкт колабораційної діяльності за ч.ч. 1-3, 5, 7 та 8 ст. 111-1 КК України – спеціальний – громадянин України, а за ч.ч. 4, 6, 8 ст. 111-1 КК України суб'єкт загальний. Це не обов'язково громадянин України, суб'єктом може бути й іноземець чи особа без громадянства. Окрім цього, в диспозиції ч. 4 ст. 111-1 КК України зазначено про таке діяння, як провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора, що свідчить про те, що суб'єктом правопорушення може бути юридична особа (вчинення будь-якої із зазначених протизаконних дій від імені юридичної особи її уповноваженою особою). Суб'єктивна сторона кримінальних правопорушень характеризується прямим або непрямим умислом.

Слід наголосити, що для ст. 111-1 КК України важливе значення має «добровільність» вчинення колабораційної діяльності. Якщо особа здійснювала відповідні дії не добровільно, а під примусом, то склад кримінального правопорушення відсутній.

Важливо з'ясувати в контексті ст. 111-1 КК України, яка країна вважається державою-агресором та що таке окупована територія. Державою-агресором є держава, яка у будь-який спосіб окупувала частину території України або яка вчиняє агресію проти України, визнана Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом. Відповідно до згаданого Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» [5] та Постанови Верховної Ради України від 27.01.2015 № 129-VIII [8], Російську Федерацію визнано державою-агресором, парламент закликає зробити це міжнародних партнерів України.

Тимчасово окупованими вважаються території, захоплені державою-агресором з 24 лютого 2022 р., а також ті, що визнані окупованими з 2014 року на основі Указу Президента «Про межі та перелік районів, міст, селищ і сіл, частин їх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях» [9]. Більш точне

та розлоге визначення тимчасово окупованої території України міститься у ст. 3 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [10].

Важливим є питання відмежування колабораційної діяльності від суміжних складів кримінальних правопорушень, зокрема державної зради (ст. 111 КК України). Обидва аналізовані кримінальні правопорушення вчиняються на шкоду суверенітету та територіальній цілісності держави, вони спрямовані на порушення національної безпеки України. Однак державна зрада може вчинятися на користь будь-якої держави, а колабораційна діяльність – лише на користь держави-агресора. По-друге, колабораційні дії вчиняються винною особою вже в умовах здійсненої окупації чи агресії, а державна зрада може вчинятися і без такої окупації. По-третє в диспозиції ст. 111 КК України значено лише такі діяння як перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України, що становить вужче коло діянь, ніж у випадку вчинення колабораційної діяльності.

За загальним правилом однією з розмежувальних ознак цих складів є час учинення діяння – до окупації території (державна зрада) або після окупації (колабораціонізм). Водночас цю ознаку не можна вважати універсальною. На перший погляд здається, що перехід на бік ворога в період збройного конфлікту як форма прояву державної зради (ст. 111 КК України) та колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України) є тотожними. Перехід на бік ворога буде в тому випадку, коли винний веде фактичну діяльність на користь ворога, виконуючи завдання противника чи надаючи йому допомогу за власною ініціативою в період збройного конфлікту чи війни. Державна зрада у формі переходу на бік ворога є особливо тяжким злочином, який, крім позбавлення волі, тягне за собою також конфіскацію майна. Водночас, добровільне зайняття посади в контексті колабораційної діяльності – проступок, що карається заборонаю обіймати посади.

Вважаємо, що відмежування аналізованих складів кримінальних правопорушень доцільніше здійснювати під час кримінального провадження, беручи до уваги індивідуальні об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінальних правопорушень у кожному конкретному випадку, адже це має важливе значення для правильної кваліфікації та призначення відповідного покарання.

Наприклад, у одному із кримінальних проваджень [11] капітан поліції з власної ініціативи добровільно розпочав «службу» в підпорядкуванні окупаційної адміністрації російської федерації, завдаючи шкоду суверенітету, територіальній цілісності та недоторканості, обороноздатності, державній, економічній та інформаційній безпеці України. Він бажав допомогти окупаційній адміністрації російської федерації та зробити свій особистий внесок для утворення та функціонування на території Запорізької області та, зокрема, смт. Якимівки Мелітопольського району системи органів державної влади окупанта (у тому числі правоохоронної, з метою становлення і зміцнення окупаційної влади та недопущення контролю Української влади). Суд дійшов висновку, що він вчинив перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, в умовах воєнного стану, тобто державну зраду.

У даному випадку суд фактично не врахував той критерій, що діяння як колабораціонізм кваліфікується після окупації, про що ми зазначали вище як про один із розмежувальних критеріїв від державної зради (з матеріалів судового провадження можна зрозуміти, що окупація відбулася, оскільки йдеться про наявність окупаційної адміністрації російської федерації).

В іншому кримінальному провадженні [12] громадянин України, діючи з прямим умислом, тобто усвідомлюючи суспільно-небезпечний характер своїх дій, передбачаючи їх суспільно-небезпечні наслідки і бажаючи їх настання, з метою заподіяння шкоди суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності України, в складі полку «НМ «ЛНР», у період з 22 лютого 2022 року до 14 квітня 2022 року, з метою виконання загального плану захоплення території України у складі збройних сил російської федерації, із закріпленою зброєю (автома-

том Калашникова) та боекомплект, керуючись статутами збройних сил російської федерації та «НМ «ЛНР», виконував обов'язки «солдата» в різних видах бою та формах його забезпечення, а також забезпечував безпеку контрольних пропускних пунктів, перевірку документів мешканців населених пунктів, які захоплені збройними силами російської федерації під час повномасштабного вторгнення, на предмет виявлення військовослужбовців Збройних Сил України. Злочинна діяльність була припинена 14 квітня 2022 року військовослужбовцями Збройних Сил України в м. Сєверодонецьку Луганської області. В цьому випадку суд вважає, що особа винна у вчиненні діяння, передбаченого ч. 2 ст. 111 КК України та кваліфікував дії особи як державну зраду, вчинену в умовах воєнного стану.

Можемо констатувати, що питання відмежування ст.ст. 111 та 111-1 КК України фактично вирішується в судовому порядку, зважаючи на конкретні обставини справи. Ми вважаємо за доцільне встановити на законодавчому рівні конкретні критерії відмежування колабораціонізму та державної зради для правильного обрання відповідного покарання для правопорушників. Варто закріпити у КК України поняття «перехід на бік ворога» для розуміння відмінності ст. 111 КК України та ст. 111-1 КК України та подолання певних колізій, що можуть виникати.

Окрім цього, складним залишається питання відмежування публічних закликів до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій (ч. 2 ст. 109 КК України) від публічних закликів громадян України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора (ч. 1 ст. 111-1 КК України). Адже заклики, передбачені ч. 1 ст. 111-1 КК України, безпосередньо можуть стосуватися захоплення державної влади, що охоплюється ч. 2 ст. 109 КК України. Аналогічно й щодо ст. 110 КК України, у якій йдеться про посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку,

встановленого Конституцією України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій. При цьому за кожне з таких кримінальних правопорушень встановлена різна міра кримінальної відповідальності, що ставить під сумнів принцип справедливості та співрозмірності призначеного покарання вчиненим суспільно небезпечним діянням.

Наразі кількість обвинувальних вироків за ст. 111-1 КК України стрімко зростає. Саме судова практика дозволить більш чітко зрозуміти, які дії дійсно слід відносити до колабораціонізму. У одному із проаналізованих нами матеріалів кримінального провадження особу визнали винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 111-1 КК України за те, що вона через мережу «Телеграм», будучи учасником групи «ИнфоПолк «Z»» публічно заперечувала здійснення збройної агресії проти України. У своєму повідомленні в мережі «Телеграм» у цій групі особа зазначає персональні дані осіб, які підтримують Україну у війні з російською федерацією, та зазначає, що такі особи підтримують ідею нацизму-фашизму [13]. За ч. 1 ст. 111-1 КК України також було визнано винним громадянина за те, що він діючи умисно, використовуючи всесвітню мережу «Інтернет», зокрема соціальну мережу «Тік-Ток», де він зареєстрований та має власний аккаунт з нікнеймом, поширив відеозапис, шляхом його опублікування на власному аккаунті у вільному доступі для невизначеного кола осіб. Винний висловив заперечення здійснення збройної агресії РФ проти України, здійснив заклики до підтримки рішень та дій держави-агресора з наступним текстом: «...прошу Вас піддержати Российскую Федерацию, дабы освободить от этих нациков» [14], за що отримав відповідне покарання, передбачене санкцією ч. 1 ст. 111-1 КК України.

В іншому кримінальному провадженні особу визнали винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 111-1 КК України, і призначили покарання у виді штрафу. Суть справи полягає у тому, що винний добровільно вступив у контакт з представниками збройних воєнізованих формувань держави-

агресора. Під час спілкування з ними повідомив, що має спеціальні технічні знання, навички у сфері ремонту легкових та вантажних транспортних засобів, та відповідне приміщення, обладнання та інструменти для проведення ремонтних робіт. На прохання представників держави-агресора оглянув військову техніку військовослужбовців збройних сил російської федерації, яка вийшла з ладу під час руху по території України. В ході діагностики він встановив причини несправності та, в подальшому, особисто, добровільно та з власної ініціативи, використовуючи належне йому обладнання та інструменти, здійснював ремонт техніки. Фактично злочинець своїми діями забезпечив використання техніки ворожими воєнізованими формуваннями для здійснення подальшої агресії проти України. З матеріалів справи відомо, що така допомога проводилася неодноразово [15].

Висновки. 24 лютого 2022 року повномасштабним вторгненням російської армії розпочався новий етап російсько-української війни. Через велику кількість осіб, які співпрацюють з ворогом проти власної країни, допомагають окупантам і беруть, безпосередньо, участь у переслідуванні патріотів країни, вважаємо, що вчасно було прийнято рішення щодо внесення змін до КК України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність. Саме колабораціонізм підриває національну безпеку України, становить безпосередню загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності, конституційному ладу та іншим національним інтересам України. Тому основною метою внесення змін до положень чинного КК України було встановлення справедливого покарання для осіб, які співпрацюють з державою-агресором, а також обмеження доступу таких осіб до посад, пов'язаних із виконанням функцій держави чи органів місцевого самоврядування.

Література

1. Ілларіонов О. Суспільний запит на заборону колабораціонізму. *Юридичний вісник України*. 2017. № 13 (1133). С. 4.
2. Дерейко І. Колабораціонізм, поняття. *Енциклопедія історії України*: Т. 4. НАН України,

Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2007. 528 с.

3. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Голокост в Україні (1941–1944): словник-довідник. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ: Сфера, 2007. 100 с.

4. Рубашенко М. Кримінальна відповідальність за колабораціонізм за чинним КК України. *Соціальна функція кримінального права: проблеми наукового забезпечення, законотворення та правозастосування*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. 2016. С. 328–331.

5. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022: станом на 18 лист. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 29.11.2022).

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України від 03 бер. 2022 р. № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text> (дата звернення: 29.11.2022).

7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

8. Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором: Постанова Верховної Ради України від 27 січ. 2015 р. № 129-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19#Text> (дата звернення: 29.11.2022).

9. Про межі та перелік районів, міст, селищ і сіл, частин їх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях: Указ Президента України від 07 лют. 2019 р. № 32/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/2019#Text> (дата звернення: 29.11.2022).

10. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квіт. 2014 р. № 1207-VII: станом на 7 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 29.11.2022).

11. Ухвала Орджонікідзевського районного суду міста Запоріжжя від 29 лип. 2022 р. Справа № 335/4368/22. Провадження № 1-кк/335/1919/2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105519086> (дата звернення: 12.12.2022).

12. Вирок Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 23 вер. 2022 р. Справа № 344/9789/22. Провадження № 1-кп/344/1080/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106400851> (дата звернення: 27.11.2022).

13. Вирок Шевченківського районного суду міста Києва від 03 трав. 2022 р. Справа № 761/7242/22. Провадження № 1-кп/761/2339/2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104264036> (дата звернення: 27.11.2022).

14. Вирок Індустріального районного суду міста Дніпра від 07 квіт. 2022 р. Справа № 202/1378/22. Провадження № 1-кп/202/237/2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103890814> (дата звернення: 27.11.2022).

15. Вирок Путивльського районного суду Сумської області від 27 трав. 2022 р. Справа № 584/313/22. Провадження № 1-кп/584/118/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104534680> (дата звернення: 29.11.2022).

References

1. Illarionov O. Suspilnyi zapyt na zaboronu kolaboratsionizmu. *Yurydychnyi visnyk Ukrainy*. 2017. № 13 (1133) S. 4.

2. Dereiko I. Kolaboratsionizm, poniattia. *Entsyklopediia istorii Ukrainy*: T. 4. NAN Ukrainy, Instytut istorii Ukrainy. Kyiv: Naukova dumka, 2007. 528 s.

3. Hisem O.V., Martyniuk O.O. Holokost v Ukraini (1941–1944): slovnyk-dovidnyk. Vyd. 2, vupr. i dop. Kyiv: Sfera, 2007. 100 s.

4. Rubashchenko M. Kryminalna vidpovidalnist za kolaboratsionizm za chynnym KK Ukrainy. *Sotsialna funktsiia kryminalnogo prava: problemy naukovooho zabezpechennia, zakonotvorennia ta pravozastosuvannia*: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. 2016. S. 328–321.

5. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24 liut. 2022 r. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (data zvernennia: 29.11.2022).

6. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vstanovlennia kryminalnoi vidpovidalnosti za kolaboratsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 03 berez. 2022 r. № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text> (data zvernennia: 29.11.2022).

7. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvit. 2001 r. № 2341-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2001. № 25-26. St. 131.

8. Pro Zvernennia Verkhovnoi Rady Ukrainy do Orhanizatsii Obiednanykh Natsii, Yevropeiskoho Parlamentu, Parlamentskoi Asamblei Rady Yevropy, Parlamentskoi Asamblei NATO, Parlamentskoi Asamblei OBSiE, Parlamentskoi Asamblei HUAM, natsionalnykh parlamentiv derzhav svitu pro vyznannia Rosiiskoi Federatsii derzhavoiu-ahresorom: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 27 sich. 2015 r. № 129-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19#Text> (data zvernennia: 29.11.2022).

9. Pro mezhi ta perelik raioniv, mist, selyshch i sil, chastyn yikh terytorii, tymchasovo okupovanykh u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 7 liut. 2019 r. № 32/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/2019#Text> (data zvernennia: 29.11.2022).

10. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 15 kvit. 2014 r. № 1207-VII: stanom na 7 trav. 2022 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2014. № 26. St. 892.

11. Ukhvala Ordzhonikidzevskoho raionnoho sudu mista Zaporizhzhia vid 29 lyp. 2022 r. Sprava № 335/4368/22. Provadzhennia № 1-ks/335/1919/2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105519086> (data zvernennia: 12.12.2022).

12. Vyrok Ivano-Frankivskoho miskoho sudu Ivano-Frankivskoi oblasti vid 23 veres. 2022 r. Sprava № 344/9789/22. Provadzhennia № 1-kp/344/1080/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106400851> (data zvernennia: 27.11.2022).

13. Vyrok Shevchenkivskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 03 trav. 2022 r. Sprava № 761/7242/22. Provadzhennia № 1-kp/761/2339/2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104264036> (data zvernennia: 27.11.2022).

14. Vyrok Industrialnoho raionnoho sudu mista Dnipra vid 07 kvit. 2022 r. Sprava № 202/1378/22. Provadzhennia № 1-kp/202/237/2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103890814> (data zvernennia: 27.11.2022).

15. Vyrok Putyvlskoho raionnoho sudu Sumskoi oblasti vid 27 trav. 2022 r. Sprava № 584/313/22. Provadzhennia № 1-kp/584/118/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104534680> (data zvernennia: 29.11.2022).

CRIMINAL LIABILITY FOR COLLABORATIVE ACTIVITIES: ANALYSIS OF COURT PRACTICE

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: danad7903@gmail.com

Purpose: to carry out an in-depth analysis of collaborative activity as one of the phenomena caused by the invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine, consideration and definition of the problem of collaborationism as a modern phenomenon that arose and, unfortunately, continues to exist in connection with the occupation of part of the territory of Ukraine by the aggressor country, clarifying the features of collaborationism as a criminal offense against the foundations of national security of Ukraine, carrying out a comparison of collaborationism with related criminal offenses. **Research methods:** the basis of research consists of general methods of thinking, functional, system, structural method, as well as such research methods as analysis, synthesis, systematization and generalization. The components of the methodological base are objectivity and a combination of critical and rational, constructive approaches. **Results:** an analysis of the composition of the criminal offense provided for in Art. 111-1 of the Criminal Code of Ukraine, court verdicts under the article on collaborative activity were investigated, scientific approaches to the concept of collaborationism were clarified, similar and distinctive features of articles 111 (Treason) and 111-1 (Collaborative activity) of the Criminal Code of Ukraine were compared and analyzed. **Discussion:** definition of the concept of «collaborationism»; features of collaborationism in Ukraine; the importance of establishing responsibility for collaborative activities; distinguishing collaborationism and other crimes against the foundations of Ukraine's national security; the state of legislation regarding collaborative activities in Ukraine.

Key words: collaborative activity; national security; collaborator; crime; martial law; aiding the aggressor; territorial integrity; criminal liability; the aggressor state.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2023